

January 30, 1980
**Information-Analysis from Gen. V. Kotzev on
Tendencies in the Development of Yugoslavia**

Citation:

"Information-Analysis from Gen. V. Kotzev on Tendencies in the Development of Yugoslavia", January 30, 1980, Wilson Center Digital Archive, Archive of the Ministry of the Interior, Sofia, Fond 1, Record 12, File 392a. Obtained by the Bulgarian Cold War Research Group. <https://wilson-center-digital-archive.dvincitest.com/document/110575>

Original Language:

Bulgarian

Contents:

Original Scan

МИНИСТЕРСТВО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ

Агенция - Държавна

100 100/1-111

СТРОГО СЕКРЕТНО!

№ 23

ДО
НАЧАЛНИКА НА ЦОУ

МИНИСТЕРСТВО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ
УЛ. "ИФ. ОРГ. УЛИЦЕ"
Вх. № 1438 от 31.01.1986.

10-2
11-2
11-5.18
СФРЮ

СПРАВКА - АНАЛИЗ

ОТНОСНО: Положение и тенденции в развитието на Югославия при настоящата международна обстановка

Нова доктрина на САЩ към СССР

Укрепването на мощта на СССР, настъпателното развитие на световния революционен процес, неуспехите на Вашингтон и Пекин да решат в своя изгода създадените от тях конфликти предизвикаха настъпление на агресивния консерватизъм в САЩ и Западна Европа и рязко изостряне на политиката на империализма и маоизма преди всичко срещу Съветския съюз. Всички действия на САЩ особено през последната година показват, че администрацията на Картер е преминала към осъ-

шествяването на нова, по-агресивна доктрина за "глобална отговорност" за света и глобално противопоставяне на СССР. Затова събитията в Афганистан са само едни от поводите, но не и причина за милитаристичните кръгове на САЩ за настъпление по всички фронтове срещу СССР, оказвайки в това отношение невидян досега брутален натиск на своите съюзници и единомисленици в целия свят.

Започналата кампания на Запад за оказване на икономическа помощ на Югославия и "гарантиране" на нейната независимост от евентуална "заплаха отвън" показва, че империализмът за в бъдеще ще използва не само "истински", но и напълно измислени поводи в противоборството си срещу СССР

Югославия в плановете на Запада

Сегашните акции на Запада по отношение на Югославия са планирани години наред. По наши данни, САЩ и НАТО следят във военностратегически план развитието на обстановката в Югославия, тъй като по тяхно признание на тази страна те отдават голямо значение поради ролята, която тя може да играе при евентуален конфликт между ОВД и НАТО. Не случайно в сценария на маневрите на НАТО "УИНТЕКС-СИМЕКС-1979" е бил включен вариант за "оказване военна помощ на Югославия при възникване на евентуална кризисна ситуация в района на Балканите". В секретна разработка на Държавния департамент, предназначена за американския президент, се посочва, че стратегическа цел за САЩ е "осигуряване съществуването на единна, независима и неутрална, но дружеска Югославия". Разработена е специална програма, утвърдена от президента Картър, за провеждане на целенасочена дейност във всички области на военнополитическия, икономическия и социалния живот на Югославия. Съгласно тази програма, САЩ следвало да отпускат на Югославия неограничени средства,

като паралелно с това се извършвала и обработка на югославските ръководители, които след Тито биха действували в интерес на Съединените щати. Главната задача, според разработката на Държавния департамент, била чрез помощите да се превърне Югославия в притегателен център за социалистическите страни с цел противопоставянето им на СССР и в крайна сметка – отслабването на Варшавския договор. Както може да се заключи от някои действия на ЕЮ, ФРГ, Великобритания, другите западноевропейски страни и Китай, тяхната насоченост спрямо Югославия не се различава от стратегическата цел на американския империализъм.

Заболяването на Тито и приближаването на неговия край съвпадна с рязкото усложняване на международната обстановка в резултат от опитите на империализма да възвърне с всички възможни средства изгубените си позиции в света. Не е случайно, че в такъв важен за Югославия момент Западът, главно САЩ и НАТО, наново активизира оказването на икономическа и военна помощ на СФРЮ и декларира своите "гаранции" за нейния териториален интегритет и независимост, раздухвайки психозата за "опасност от СССР чрез България", за "струпането" на съветски и български войски на югославската граница. Изваждането на "югославската карта" в този критичен момент от империалистическите и реакционните сили, в т.ч. и Китай, не е случайно. Опитите чрез тази карта да бъде дестабилизирано положението на Балканите, да бъде създадено напрежение в район, близък до Съветския съюз, са продиктувани от стратегията на империализма да създаде нови огнища на напрежение и да отвлече вниманието на СССР и социалистическите страни, да ги отслаби и принуди за отстъпки в други райони и по важни международни проблеми. Същевременно се прави опит за завоюване на нови позиции в самата Югославия още преди да е навлязла в периода

след фактичестката смърт на Й.Б. Тито.

Помощта на Запада за Югославия в настоящия момент

Преследвайки тези стратегически цели, от началото на тази година главните капиталистически държави, преди всичко САЩ, предприеха редица нови опити за по-голямо икономическо обвързване и привличане на Югославия към Запада. Съветникът в Държавния департамент на САЩ по въпросите на сигурността, науката и техниката Иминиц, посетил Белград на 9.1.1980. г., се запознал с икономическата обстановка в страната и с "възможностите за отпускане на нови кредити и доставки на въоръжение за Югославия". Въпреки заявленията, че СФРЮ се опира преди всичко на собствените си сили за отбрана, Върховец в разговора с Иминиц не се противопоставил на становището на САЩ, че въоръжаването на страните от НАТО с нови американски ракетни оръжия било в интерес и на сигурността на Югославия.

С тази цел консорциум от 38 банки от САЩ, Канада, ЕИО и КНР отпусна на 9 югославски банки заем от 420 млн. долара за възстановяване на част от външния дълг на Югославия. Не може да не направи впечатление, че след повече от едногодишно протакане на преговорите с Югославия министрите на външните работи на страните-членки на ЕИО, постигнаха на 15 януари 1980 г. в Брюксел съгласие да ускорят преговорите за даване свободен достъп на югославски промишлени изделия на пазарите на ЕИО. За тази цел през втората половина на февруари Рой Дженкинс ще посети Белград.

По същото време министър-председателят на Великобритания Тачър и президентът на САЩ Картър, посредством Иминиц, потвърдиха недвусмислено готовността на правителствата на двете страни "да гарантират сигурността на Югославия при евентуална заплаха отвън". В същото време деловите и

политическите среди на ФРГ считали, че ако в Югославия се развият събития с просъветска ориентация, това щяло да се разглежда като "случай за НАТО", с всички произтичащи от това последици.

Външнополитическата линия на Югославия в настоящия момент

В усложняваната от империализма обстановка в международните отношения и в условията на прехода към следствения период вътре в страната югославското ръководство открито застава на позициите на САЩ и НАТО по въпроса за съветската военна помощ, оказана на Афганистан. В тази връзка в Югославия бе започната кампания, която не отстъпва по размери и антисъветска насоченост на подобните кампании по въпроса за Кампучия и агресията на Китай срещу ДР Виетнам. Налице е и ново активизиране на линията на Югославия от 1976 г. насам за икономическо и политическо сближение със западните страни. Всичко това показва, че югославското ръководство има намерение да продължи и за в бъдеще този курс като стесни обсега на цялостните си отношения със СССР, СНВ и страните от социалистическата общност.

Сегашното югославско ръководство показва благосклонно отношение към усилията на Запада и улеснява изпълнението на стратегическите цели на САЩ, НАТО и КНР по отношение на СФРЮ и района на Балканите. Наред с това то не се отказва от намерението си да играе все по-голяма роля в Движението на необвързаните страни, засилвайки прозападната ориентация в него.

В усилията си да запази единството във Федерацията във вътрешен и международен аспект югославското ръководство се съгласява с раздухвани от Запада мними заглахи за независимостта или териториалната цялост на СФРЮ. Поощрява

През януари 1980 г. Югославия проявява активност по държавна и партийна линия и сред съседните страни и партии с цел спечелване на тяхната подкрепа и получаване на "гаранции" за оказване на помощ в случай на "намеса отвън". С такава цел по югославска инициатива в Белград е пребивавал А. Баслини, помощник-секретар на Министерството на външните работи на Италия. Той изразил становището на италианското правителство и на НАТО, че "сигурността на Югославия е от решаващо значение и за сигурността на Италия, а оттам и за южния и югоизточния фланг на НАТО". Впрочем ясно е, че Югославия е съпричастна към широката международна кампания за "обезкуражаване" опитите за други "интервенции". Разполагаме с данни, че Югославия е потърсила помощта и на Румъния за съвместно противопоставяне "на всякаква външна агресия", "независимо откъде произтича и срещу кого е насочена". Консултации по "важни международни въпроси", в т.ч. по събитията в Афганистан, били проведени от югославяните и с други съседни страни, например с Гърция и Унгария.

Изостряне политиката на Югославия към България

Югославското ръководство активизира провокационната си, подривна и подстрекателска дейност към НР България във вътрешен и международен аспект. То отхвърли всички наши конструктивни предложения за подобряване на отношенията. Особено безпокойство буди засилващата се военна психоза в Югославия, основен елемент в която е "заплахата от България" като "оръдие" на СССР. Пропагандната кампания на Запад за концентрация на съветски и български войски у нас на границата с Югославия не само не се опровергава от белградското ръководство, но и се провокира и подхранва от него. Тази дейност на Запада и Югославия заплашва да увлече нашите съседи и подклажда създаването на кризисна ситуация

на Балканите, което крие непосредствена опасност за националната ни сигурност и реалния социализъм в района. Позициите и действията на югославското ръководство по основните международни събития (особено през последната година, дори и в момента) показват, че неговият антибългаризъм е само един елемент от масираната му антисъветска дейност и борба против социалистическата общност.

Състояние и тенденции във вътрешнополитическото положение в Югославия

След рязкото влошаване на здравословното състояние на югославския президент в първите дни на януари 1980 г. има редица признаци, че в СФРЮ е създадена обстановка на известна несигурност за непосредственото бъдеще. За това говорят предприетите от югославското ръководство мерки и действия за овладяване на положението, за подготвяне на югославската общественост за предстоящото преминаване към следтитовия период, както и за предотвратяване на евентуални политически и други сътресения в страната.

Първата от тези мерки е поставянето на югославските въоръжени сили в състояние на повишена готовност. Съюзният секретариат на вътрешните работи работел в обстановка на "бойна готовност". Пред обществените сгради е засилена охраната с автоматично оръжие. Патрулират четворки от милицията, териториалната отбрана и обществената самозащита. Има сведения, че в страната рязко се е активизирала дейността на вътрешната опозиция, а в чужбина - на емигрантските централи. В СР Хърватско се разпространявала книга за "престъпленията на Тито от 1937 г. досега". Органите на УБД са обезвредили 9 членове на усташка терористическа група и са засилили мерките за недопускане и своевременно обезвредяване на саботажни и други акции на югославска те-

ритория от емигрантски четнически и усташки организации. Същевременно най-активните "информбюрони, националисти и либерали в Белград и Загреб" били поставени под денонощен надзор. Констатира се и засилване на наблюдението над чуждестранните представители в Югославия, в това число и над представителите от социалистическите страни.

Целта на мероприятията по военна и държавни линии била да се предотвратят евентуални безредици, смутове и каквито и да било вражески прояви в случай на близка смърт на президента Тито, които биха могли да послужат като претекст за "намеса на чужди сили" във вътрешните работи на СФР Югославия.

За елементите на несигурност и нестабилност говорел и фактът, че югославските граждани в последно време бързали да преведат влоговете си в швейцарски банки. Има данни и за разрастване на движението на ислямските опозиционни среди, които твърдели, че "само воинствуващият ислямизъм може да спаси Югославия от местен диктаторски режим и от интервенция от страна на двата блока". В същото време в СР Словения и в СР Хърватско националистическите сили действували под лозунга за признаване на католическата църква като основна политическа сила, тъй като тя обединявала мнозинството от населението на Хърватско, Словения, а така също и на Босна, Херцеговина и Войводина.

За неспокойната обстановка в Югославия след рязкото влошаване на здравословното състояние на Й.Б. Тито свидетелствуват и поредната заседания на върховните партийни и държавни органи на Федерацията и на републиките. На проведеното на 11 януари т.г. съвместно заседание на председателствата на ЦК на СЮК и на СФРЮ е дневен ред "задачите в областта на общественото-политическото и икономическото раз-

витие на страната и актуалната международна обстановка" ген. Н. Любичич информирал за готовността на ЮНА и на частите на Териториалната отбрана и на Обществената самозащита "да отблъснат евентуална агресия". На заседанието е бил изнесен доклад на Съюзния секретариат на вътрешните работи "за засилването на вражеската опозиционна дейност на националистическите, сталинистките, информбюровските, ултралевистарските, ислямските и други сили в страната".

Усложняването на обстановката е наложило и свикването на извънредния IX пленум на ЦК на СЮК на 15 януари 1980 г. по инициатива на Ст. Доронски, Вл. Бакарнич, Б. Микулич и други, за да не се създавало впечатление, че в такъв решаващ момент за СФРЮ единствената опора била само армията, ръководена от ген. Н. Любичич. С пленума се целяло да се покаже, че в Югославия е изградена партийна и държавна структура, която може да осъществи прехода след Тито без вътрешни сътресения и при съблюдаване на установените още от него принципи на колективно ръководство, ротация и пр.

На пленума било съобщено "решението" на Й.Б. Тито за негов заместник по време на боледуването му, в качеството на координатор на дейността на председателствата на ЦК на СЮК и на СФРЮ, да бъде избран Владимир Бакарнич. Това решение се тълкува като мярка на Тито да предотврати вземането на върховното ръководство от сръбските лидери начело с ген. Любичич, а същевременно да неутрализира и сепаратистичните тенденции в СР Хърватско и СР Словения. Издигането на хърватин на най-отговорния пост, макар временно и компромисно, няма да бъде посрещнато с безразличие от сръбското ръководство. Вл. Бакарнич, с голям партиен и държавен опит, с най-много заслуги сред югославските ръководители, се счита като гарант за продължаване линията на Тито за

постоянно балансиране на югославската външна политика между великите сили, за запазване ролята ѝ в Движението на необвързаните страни и т.н. Вл. Бакарнич е известен с принадлежността си към групировката на починалия Е. Кардел, проявяваща тенденция за засилване на контактите със Запада. Издигането на Вл. Бакарнич е компромис, който цели установяването на равновесие между политическите сили, в рамките на колективното ръководство и ротацията, установени приживе от Тито. Вл. Бакарнич е сериозно болен и издигането му е само признак за тенденцията за запазване на единството на югославското партийно и държавно ръководство пред външния свят.

Веднага след IX пленум председателствата на всички републики проведоха заседания за разглеждане на "военнополитическата ситуация и народната отбрана". По наши данни, пред партийния актив в СФРЮ се чете писмо на ЦК на СЮК във връзка с мерките на IX пленум, предизвикани от влошаването на здравословното състояние на Й.Б. Тито. Една от препоръките в писмото била и приемането на нов набор членове на СЮК.

В настоящия период на преход към следтитовата ера в Югославия формалните ръководители на страната, заемани върховните постове, са Ст. Доронски, Л. Колишевски, Л. Драгосаван и Джуранович. Между тях няма нито един, който да е ръководител с признати качества и авторитет, който да претендира за мястото на Тито. Силни личности в сегашното ръководство на Югославия са Стане Доланц, Бранко Микулч, ген. Любичич, Милош Мишич, Юре Билч и др.

По всяка вероятност през първите месеци на следтитовия период Югославия ще продължи да се ръководи от колективни органи по партийна и държавна линия. Ще бъдат издига-

ни лозунги за продължаване на титовия курс, успоредно със засилване на мерките за овладяване на политическата ситуация като залог за единството и целостта на Югославия. Не бива да се омаловажава ролята на съществуващите центробежни сили в Хърватско и Словения, както и изяви на междуре-публиканските и международни противоречия, в т.ч. прояви на великосръбския национализъм и стремеж за овладяване на върховните позиции в ръководството на СФРЮ.

В обстановката на раздухване психозата за "военна опасност отвън" се засилва значението на армията като гарант не само на външната, но и на вътрешната сигурност на страната. Това повишава ролята на армейското ръководство и лично на ген. Любичич в политическите борби и определяне на соките на развитие в следтитовия период до установяването на стабилна власт. Същевременно борбата за власт във върховете и по национален признак ще се отрази и върху комплектуването на ръководството на въоръжените сили.

От анализа на досегашното съотношение на силите в югославското партийно и държавно ръководство може да се заключи, че и след Тито това ръководство ще продължи курса на балансиране с уклон към сближение със Запада, Китай, Румъния и с онези представители на международното комунистическо и работническо движение, които възприемат линията на открит антисъветизъм.

Зад привидно единното ръководство на Югославия, съставено от лицата, които понастоящем заемат ръководните места в него, ще се засилва борбата между силните личности като Доланц, Любичич, Микулич, Мишич, Билич и други, които след изтичане мандата на Колишевски, Доронски, Драгосавац и Джуранович ще ги изтласкат, а след Вл. Бакарнич ще се стараят да заемат първото място в СФР Югославия. В зависимост

от състоянието на икономиката, цените и материалното положение на населението, както и от активността на т.нар, антисоциалистически сили в страната и извън нея са възможни размирици, които ще предизвикат намесата на армията и органите за сигурност, а с това и усложняване на вътрешната обстановка.

ж

ж

ж

При сега известната ни разстановка на политическите сили в Югославия в периода след Тито не може да се очаква да надделееят сили, които биха предизвикали поврат в следвания досегашен диспорезиционистичен вътрешно и външнополитически курс на самоуправленчески социализъм и "необвързаност". Трябва да се очаква, че и новото ръководство ще продължи усилията за провеждане на титовския курс на балансиране между великите сили (САЩ, СССР и Китай) и за запазване лидерското място на Югославия в Движението на необвързаните страни.

Навлизането на Югославия в следтитовия период ще продължи да се съпровожда със засилване на мерките срещу евентуални опити за дестабилизиране на вътрешното положение в страната от опозиционните и антисоциалистическите сили и с активизиране на усилията на империализма (САЩ, НАТО) и Китай за изменения в СФРЮ в тяхна полза. Под влиянието на тези фактори не са изключени сътресения и усложняване на обстановката в Югославия, а оттам и (до известна степен) в района на Югоизточна Европа.

Борбата за власт в партийното и държавното ръководство на Югославия ще се засилва, особено между сърби,

хървати и словенци. Военното ръководство ще играе все по-голяма роля при определяне насоките за бъдещото развитие на Югославия след Тито. Може да се очаква, че тенденцията за сближение със Запада и Китай ще продължи дотогава, докато югославското ръководство преценява, че съществува "опасност от СССР и България" за намеса в непосредствения период след смъртта на президента Тито. На тази база е напълно възможно и "нормално" продължаването за по-голям период от време на възприетата антисъветска и антибългарска линия на СЮК и СФРЮ във външната политика и в международното комунистическо и работническо движение.

В предстоящия период ще се активизират усилията на САЩ и страните от НАТО да превърнат Югославия в "модел за подражане" за социалистическите страни с цел да предизвикват дестабилизация в общността и отдалечаването им от СССР.

Може да се очаква, че след стабилизиране на положението си и при нормализиране на международната обстановка югославското ръководство ще активизира икономическите и други отношения със страните от социалистическата общност, в т.ч. със СССР и НР България, по линия на СИБ, по държавна и партийна линия с цел да използва възможностите за решаване на икономическите трудности в страната.

Няма основание да се счита, че новото югославско ръководство ще промени из основи линията на хегемонизъм и шовинизъм, провеждана досега спрямо НР България по откритите въпроси. Могат да се очакват само някои тактически изменения в зависимост от развитието на международното положение, от състоянието на общите отношения на СФРЮ с другите страни. Малко вероятно е в преходния период новото ръководство, до стабилизиране на положението си, да предизвика

по своя инициатива или по внушение на Запада конфликтни ситуации с нашата страна по "македонския въпрос" с цел да решава свои вътрешнополитически проблеми. Лозунгът за "опасност от България и СССР" обаче по тактически съображения ще бъде издиган още продължително време.

Рег. № 964

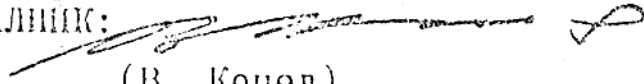
30.7 1980 г.

С о ф и я

Изп. 061262 - 17176

Нап. Георгиева/А-185

НАЧАЛНИК:

(В. Коцев)